

Dreptul de participare politică al persoanelor cu dizabilități

Rezumat

Articolul 39 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene garantează tuturor cetățenilor UE dreptul de a alege și de a fi ales în cadrul alegerilor pentru Parlamentul European, iar articolul 40 garantează dreptul de a alege și de a fi ales în cadrul alegerilor locale. Articolul 21 recunoaște dreptul de a nu fi supus discriminării, inclusiv pe motive legate de dizabilități, iar articolul 26 recunoaște și respectă dreptul persoanelor cu dizabilități de a beneficia de măsuri care să le asigure autonomia, integrarea socială și profesională, precum și participarea la viața comunității.

Posibilitatea de a lua parte la viața politică constituie însăși esența ideii de a trăi într-o societate democratică. Dreptul de a participa la viața politică, de care se bucură și persoanele cu dizabilități, este, în consecință, puternic ancorat în dreptul internațional, fiind consacrat în Convenția Organizației Națiunilor Unite (ONU) privind drepturile persoanelor cu dizabilități (CDPH), în instrumente ale Consiliului Europei și în legislația primară și secundară a Uniunii

Europene (UE). Alegerile pentru Parlamentul European, programate pentru luna mai a anului 2014, reprezintă o ocazie potrivită pentru analizarea modului în care dispozițiile naționale pertinente – legislative, de politică și administrative – încurajează sau împiedică persoanele cu dizabilități să participe la alegeri.

Agenția pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene (FRA) și Comisia Europeană, prin Rețeaua Academică a Experților Europeni în Domeniul Handicapului (*Academic Network of European Disability Experts – ANED*), au colectat din cele 28 de state membre ale UE date care evidențiază modul în care dreptul de participare la viața politică al persoanelor cu dizabilități, prevăzut la articolul 29 din CDPH, este respectat, protejat, promovat și exercitat în UE. Opiniile extrase din aceste date pun accentul pe alegeri și pe dreptul de a alege și de a fi ales, astfel cum sunt garantate prin Convenția europeană a drepturilor omului, prin Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene și prin tratatele UE.

Constatări principale și consiliere întemeiată pe probe

Un prim mesaj ce reiese din analiza efectuată de FRA și ANED este unul pozitiv: într-un mediu accesibil și favorabil, persoanele cu dizabilități sunt cetățeni activi, dornici să se implice în viața politică a comunităților lor. Pe lângă exercitarea dreptului de vot în cadrul alegerilor, persoanele cu dizabilități participă în număr mare și la alte tipuri

de activități politice: au calitatea de membri ai unor partide politice, participă la întruniri politice și contactează funcționarii aleși. Asigurarea unor informații și a unor procese mai accesibile, precum și a unui sprijin mai eficient și a unor amenajări corespunzătoare atunci când este necesar – cu alte cuvinte, efectuarea de ajustări care să le permită persoanelor

cu dizabilități să se bucure de drepturile omului în condiții de egalitate cu ceilalți – pot contribui la îmbunătățirea gradului lor de implicare.

Un al doilea mesaj evidențiază persistența mai multor obstacole semnificative în calea exercitării de către persoanele cu dizabilități a dreptului de participare la viața politică. Persistă o serie de obstacole de natură juridică, cum ar fi restricționarea dreptului de vot al anumitor persoane cu dizabilități și existența unor disparități între dispozițiile legislative și promisiunile politice și punerea lor efectivă în practică – de exemplu, sub forma unor secții de votare sau de un site-uri inaccesibile. Din cauza acestor obstacole, este posibil ca persoanele cu dizabilități să nu aibă ocazia de a influența elaborarea și punerea în aplicare a legilor și politicilor care le influențează viața de zi cu zi. Eliminarea cât mai rapidă a acestor obstacole este esențială pentru creșterea legitimității instituțiilor publice și pentru crearea unor societăți mai echitabile și mai favorabile incluziunii, în care toți membrii să poată participa pe deplin.

Un al treilea mesaj evidențiază faptul că obstacolele din calea participării la viața politică nu afectează toate persoanele cu dizabilități în același mod. Persoanele cu deficiențe mai grave, precum și persoanele care au anumite tipuri de deficiențe – de exemplu, cele cu retard mental – se confruntă cu obstacole disproporționate în calea participării la viața politică. Întrucât aceste persoane se numără adesea printre cele mai afectate de izolare și excludere,

garantarea posibilității lor de a se implica pe deplin în procesul politic reprezintă o adevărată provocare pentru factorii de decizie.

Din rezultatele cercetării se desprind următoarele cinci aspecte, care reflectă și cerințele CDPH în domeniu:

- eliminarea obstacolelor juridice și administrative din calea participării persoanelor cu dizabilități la viața politică;
- creșterea gradului de accesibilitate a procedurii și facilităților de vot, precum și a materialelor electorale;
- extinderea posibilităților de participare la viața politică și la viața publică;
- o mai mare sensibilizare a actorilor relevanți cu privire la dreptul persoanelor cu dizabilități de a participa la viața politică;
- colectarea de date care să măsoare participarea la viața politică a persoanelor cu dizabilități.

În raport se găsesc informații detaliate cu privire la fiecare dintre aceste aspecte. Pentru fiecare dintre ele, FRA și ANED au formulat opinii prin care sugerează măsurile concrete care pot fi luate de instituțiile și statele membre ale UE.

Baza probatorie a opiniilor

Analizele și opiniile prezentate în acest rezumat se bazează pe datele colectate de FRA și de Rețeaua Academică a Experților Europeni în Domeniul Handicapului (ANED), organism finanțat de Comisia Europeană. Colectarea datelor a avut la bază indicatorii drepturilor omului elaborați de FRA și de Comisia Europeană, pe baza modelului de indicator „structură – proces – rezultat” realizat de Oficiul Înaltului Comisar al Națiunilor Unite pentru Drepturile Omului.

FRA și ANED au colectat informații aflate la dispoziția publicului, în fiecare stat membru al UE,

prin metoda cercetării documentare și au adresat autorităților publice un număr relativ mic de solicitări de date. Datele statistice utilizate în raport au fost extrase de FRA și ANED din anchetele sociale efectuate la nivelul UE.

Concluziile cercetării sunt publicate integral în raportul intitulat *Indicators on the right to political participation of persons with disabilities: human rights indicators (Indicatori ai dreptului de participare politică al persoanelor cu dizabilități: indicatori ai drepturilor omului (a se vedea rubrica „Informații suplimentare”))*.

Eliminarea obstacolelor juridice și administrative din calea participării la viața politică

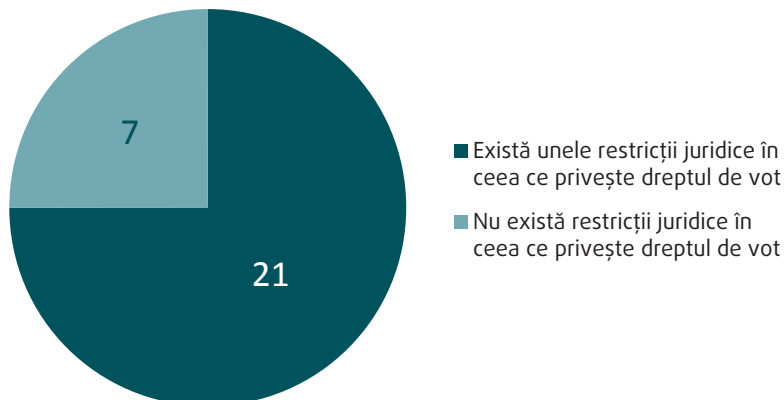
Statele membre ale UE au înregistrat progrese semnificative pe calea integrării dreptului persoanelor cu dizabilități de a participa la viața politică în cadrele naționale juridice și de politică¹. Cu excepția a trei state membre, toate celelalte au ratificat CDPH, exprimând relativ puține rezerve sau declarații cu privire la principalele dispoziții. Cele trei state membre rămase au semnat convenția și fac demersuri în vederea ratificării ei². În plus, în vederea punerii în aplicare a CDPH, o serie de state membre au elaborat strategii sau planuri de acțiune naționale care abordează dreptul de participare politică în conformitate cu Strategia europeană 2010-2020 pentru persoanele cu dizabilități. Comitetul pentru drepturile persoanelor cu dizabilități – organismul ONU care monitorizează punerea în aplicare a CDPH, înființat prin tratat – va evalua în mod oficial

progresul înregistrat în ceea ce privește punerea în aplicare a convenției în statele membre ale UE care au ratificat-o, precum și în UE ca atare, prin observații finale adresate statelor părți.

Din concluziile analizei reiese, totuși, că o serie de obstacole de natură juridică și administrativă continuă să împiedice unele persoane cu dizabilități să participe la viața politică în condiții de egalitate cu ceilalți. Printre aceste obstacole se numără:

- restricțiile de natură juridică asupra exercitării dreptului de vot de către anumite persoane cu dizabilități, în special cele cu deficiențe psihosociale sau intelectuale;
- procedurile administrative inaccesibile și greoaie care pot duce, în practică, la privarea persoanelor cu dizabilități de dreptul lor de vot;
- accesarea cu dificultate a mecanismelor de soluționare a plângerilor în cazurile în care persoanele cu dizabilități se confruntă cu probleme în exercitarea dreptului de vot.

Figura 1: Pot persoanele private de capacitate juridică să voteze? Situația existentă în statele membre ale UE

Sursa: FRA, 2014, Waddington 2014

- 1 A se vedea raportul FRA (2013) intitulat *Fundamental rights: challenges and achievements in 2012 (Drepturi fundamentale: provocări și realizări în 2012)*, raportul anual pentru 2012, Luxemburg, Oficiul pentru Publicații al Uniunii Europene, și raportul FRA (2012) intitulat *Fundamental rights: challenges and achievements in 2011 (Drepturi fundamentale: provocări și realizări în 2011)*, raportul anual pentru 2011, Luxemburg, Oficiul pentru Publicații al Uniunii Europene.
- 2 A se vedea capitolele 5 și 10 din raportul FRA (2014) intitulat *Fundamental rights: challenges and achievements in 2013 (Drepturi fundamentale: provocări și realizări în 2013)*, raportul anual pentru 2013, Luxemburg, Oficiul pentru Publicații al Uniunii Europene.

În ceea ce privește obstacolele de natură juridică, principala problemă constă în decăderea persoanelor private de capacitate juridică din dreptul de a alege sau de a fi ales. În majoritatea statelor membre ale UE, decizia de a priva o persoană de capacitate juridică are ca efect automat privarea acesteia de dreptul de vot. Acolo unde au fost introduse reforme pentru acordarea dreptului de vot persoanelor cu dizabilități, ele nu s-au aplicat întotdeauna tuturor tipurilor de alegeri, deoarece în numeroase state membre ale UE diferitele tipuri de alegeri sunt reglementate de legi diferite. Observațiile finale existente³ și proiectul de comentariu general la articolul 12 din CDPH⁴ exprimă cu claritate punctul de vedere al comitetului CDPH, potrivit căruia legislațiile naționale care privează persoanele de dreptul de vot pe motivul existenței unui dizabilități sau a unei alte caracteristici, cum ar fi „capacitatea” evaluată, ar trebui să facă obiectul unor reforme.

Și procedurile administrative inaccesibile asociate alegerilor pot să obstrucționeze participarea persoanelor cu dizabilități. În unele state membre ale UE, procedurile instituite pentru ca persoanele cu dizabilități să solicite sprijin sau asistență nu sunt accesibile. În mod similar, persoanele care trăiesc în instituții de îngrijire pe termen lung pot fi împiedicate

să-și exercite dreptul de vot din cauza lipsei de mecanisme care să le dea posibilitatea să voteze.

Colorarul dreptului de vot îl constituie posibilitatea de a înainta o plângere atunci când dreptul nu poate fi exercitat. Analiza arată că, în majoritatea statelor membre ale UE, persoanele private de capacitate juridică nu sunt capabile din punct de vedere juridic să formuleze plângeri cu privire la participarea lor politică. Mai mult, doar într-un sfert din statele membre ale UE s-au putut identifica situații în care mecanismele judiciare și extrajudiciare de soluționare a plângerilor au contribuit la soluționarea efectivă a cazurilor legate de participarea politică a persoanelor cu dizabilități. După cum au demonstrat cercetările întreprinse de FRA în alte domenii, numărul scăzut de cazuri care ajung să fie gestionate printr-un mecanism de soluționare a plângerilor ar putea fi cauzat, printre alți factori, de lipsa de informații accesibile privind modul de înaintare a plângerii și locul unde trebuie înaintată⁵. Au existat, totuși, unele cazuri izolate care au ajuns în fața Curții Europene a Drepturilor Omului (CEDO) și, în temeiul Protocolului facultativ la CDPH care permite comunicări individuale și pe care 21 de state membre l-au ratificat până în prezent, în fața Comitetului CDPH.

Opinii

UE a concluzionat că CDPH, precum și legile și politicile asociate acesteia, trebuie să respecte Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene. Comisia Europeană înaintează rapoarte periodice cu privire la punerea în aplicare a Directivei 93/109/CE a Consiliului și a Directivei 94/80/CE a Consiliului, care stabilesc normele de exercitare a dreptului de a alege și de a fi ales la alegerile pentru Parlamentul European și la alegerile locale. Rapoartele viitoare cu privire la punerea în aplicare a ambelor directive ar trebui să prezinte în ce măsură acestea sunt interpretate în concordanță cu articolul 29 din CDPH, care consfințește dreptul de a participa la viața politică.

Astfel cum se arată în raportul anual FRA pentru 2013 și în rapoartele Grupului la nivel înalt pentru persoanele cu dizabilități înaintate începând din 2010, numeroase state membre ale UE au instituit sau elaborează în prezent planuri de acțiune sau strategii naționale în domeniul drepturilor persoanelor cu dizabilități. Aceste politici ar trebui să prevadă măsuri specifice de promovare a participării la viața politică a persoanelor cu dizabilități, precum și obiective concrete și repere în raport cu care să se poată măsura progresele înregistrate pe calea punerii în aplicare a dispozițiilor CDPH pertinente.

3 Toate observațiile finale cu privire la CDPH sunt disponibile la adresa: http://tbinternet.ohchr.org/_layouts/treatybodyexternal/TBSearch.aspx?Lang=en&TreatyID=4

4 Comitetul ONU pentru drepturile persoanelor cu handicap (2013), Proiect de comentariu general la articolul 12 din convenție – Recunoașterea personalității în fața legii în condiții de egalitate, disponibil la adresa: www.ohchr.org/EN/HRBodies/CRPD/Pages/DGCArticles12And9.aspx

5 A se vedea raportul FRA (2009), *EU-MIDIS European Union Minorities and Discrimination Survey. Main Results Report* (EU-MIDIS Sondajul Uniunii Europene privind minoritățile și discriminarea. Raport privind principalele rezultate), Luxemburg, Oficiul pentru Publicații al Uniunii Europene, și raportul FRA (2012), *Accesul la justiție în cazurile de discriminare din UE – Pași către mai multă egalitate*, Luxemburg, Oficiul pentru Publicații al Uniunii Europene.

Delimitarea dreptului de vot de capacitatea juridică

În numeroase state membre ale UE, dreptul de vot este în continuare legat de capacitatea juridică, astfel încât persoanele private de capacitate juridică nu își pot exercita dreptul de a alege în Parlamentul European sau în cadrul alegerilor locale. Potrivit raportului FRA pentru 2010, intitulat Dreptul la participare politică al persoanelor cu probleme de sănătate mentală și al persoanelor cu retardare mentală, actualizat în rapoartele anuale ulterioare ale FRA, este necesar ca unele state membre să efectueze reforme în legislația lor pentru a respecta standardele CDPH. În conformitate cu observațiile finale ale Comitetului CDPH, statele membre ale UE ar trebui să modifice legislațiile naționale care privează persoanele de dreptul de vot pe motivul existenței unui dizabilități sau a unei alte caracteristici, cum ar fi „capacitatea” evaluată.

După cum se precizează în Strategia europeană 2010-2020 pentru persoanele cu dizabilități, Comisia Europeană încurajează aducerea legislației privind capacitatea juridică a statelor membre în conformitate cu CDPH. Acest proces s-ar putea desfășura în continuare prin intermediul Grupului de experți la nivel înalt pentru persoanele cu dizabilități, în cadrul căruia statele membre ale UE își pot împărtăși experiența acumulată pe parcursul elaborării și punerii în aplicare a reformelor juridice în acest domeniu.

Eliminarea obstacolelor administrative

Autoritățile publice naționale ar trebui să se asigure că obligația persoanelor de a se înregistra pentru a putea vota sau pentru a dispune de amenajări corespunzătoare nu are ca efect excluderea persoanelor cu dizabilități de la alegeri. Acțiunile întreprinse în acest scop pot cuprinde măsuri de garantare a accesibilității procesului de înregistrare prin reproiectarea site-urilor relevante în conformitate cu standardul UE EN 301549, care este conform cu standardele de accesibilitate recunoscute pe plan mondial [de exemplu, Orientările privind accesibilitatea conținutului web (WCAG) 2.0 AA emise de Consorțiul World Wide Web], și prin publicarea informațiilor în formate alternative, cum ar fi formatul ușor de citit, formatul cu caractere mărite sau alfabetul Braille.

Persoanele care trăiesc în instituții de îngrijire pe termen lung și care nu pot ajunge la o secție de votare ar trebui să aibă posibilitatea să voteze prin modalități alternative. Aceste modalități de votare alternative trebuie să garanteze secretul votului, precum și posibilitatea persoanelor cu dizabilități de a alege în mod liber un anumit candidat sau partid, fără a fi supuse unor influențe nejustificate din partea altor persoane.

Eficiențizarea procedurilor de înaintare a plângerilor

Atât mecanismele judiciare, cât și cele extrajudiciare de soluționare a plângerilor ar trebui să devină mai accesibile pentru persoanele cu dizabilități. Un pas important în acest sens l-ar constitui ridicarea restricțiilor impuse persoanelor private de capacitate juridică de a înainta plângeri independent de tutorele lor. În același timp, ar trebui luate măsuri care să garanteze că informațiile cu privire la locul unde pot fi înaintate plângerile și la modalitatea de adresare a acestora sunt accesibile tuturor persoanelor cu dizabilități, prin realizarea unor materiale informative în diferite formate. Informațiile menționate ar trebui distribuite prin intermediul organizațiilor de sprijinire și apărare a persoanelor cu dizabilități, inclusiv al organizațiilor persoanelor cu dizabilități.

În consecință, după cum se precizează în raportul FRA pentru 2011, intitulat Access to justice in Europe: an overview of challenges and opportunities (Accesul la justiție în Europa: o prezentare generală a provocărilor și a oportunităților) și în raportul FRA pentru 2012, intitulat Accesul la justiție în cazurile de discriminare din UE – Pași către mai multă egalitate, acordarea posibilității organizațiilor societății civile (CSO), inclusiv organizațiilor persoanelor cu dizabilități, de a introduce acțiuni în instanță ar putea constitui un pas important înspre punerea în aplicare a drepturilor politice. Adesea, normele stricte referitoare la capacitatea juridică împiedică CSO să joace un rol mai activ în cadrul litigiilor care au ca obiect încălcări ale drepturilor fundamentale ale omului.

Creșterea accesibilității procedurilor și facilităților de vot și a materialelor electorale

În ceea ce privește standardele de accesibilitate, majoritatea statelor membre ale UE le-au instituit pentru construcția și renovarea clădirilor publice, iar aproximativ jumătate din ele, pentru secțiile de votare. Numeroase state membre au instituit, de asemenea, o serie de obligații juridice privind accesibilitatea pentru furnizorii de informații pe internet și mijloacele de informare în masă, deși într-un mare număr de cazuri aceste obligații nu se aplică decât furnizorilor publici de informații. În majoritatea statelor membre ale UE, legislația electorală impune acordarea de asistență persoanelor cu dizabilități pe parcursul procesului de votare, deși în unele state asistența în cauză este oferită numai persoanelor cu deficiențe fizice sau senzoriale.

Majoritatea statelor membre au instituit standarde de accesibilitate pentru construcția și renovarea clădirilor publice, iar aproximativ jumătate din ele au instituit standarde de accesibilitate pentru secțiile de votare. Cu toate acestea, este extrem de dificil de evaluat în ce măsură aceste standarde sunt puse în aplicare în mod corespunzător, din cauza lipsei de date solide și comparabile privind accesibilitatea clădirilor respective în practică. Lipsa datelor înseamnă că nu se poate stabili procentul de secții de votare sau de clădiri publice care sunt accesibile persoanelor cu dizabilități. Mai mult, chiar acolo unde sunt disponibile date, fiabilitatea lor este subminată de lipsa unor criterii consecutive de evaluare a accesibilității și de plasarea accentului pe nevoile persoanelor cu deficiențe fizice, persoanele care au alte tipuri de dizabilități nefiind luate în considerare.

Un aspect important al creșterii accesibilității îl reprezintă asigurarea unor amenajări corespunzătoare. Chiar dacă legislația electorală în vigoare în majoritatea statelor membre ale UE impune acordarea de asistență persoanelor cu dizabilități pe parcursul procesului electoral, în unele dintre aceste state asistența menționată este oferită numai persoanelor cu deficiențe fizice sau senzoriale. În plus, persoanele cu dizabilități nu

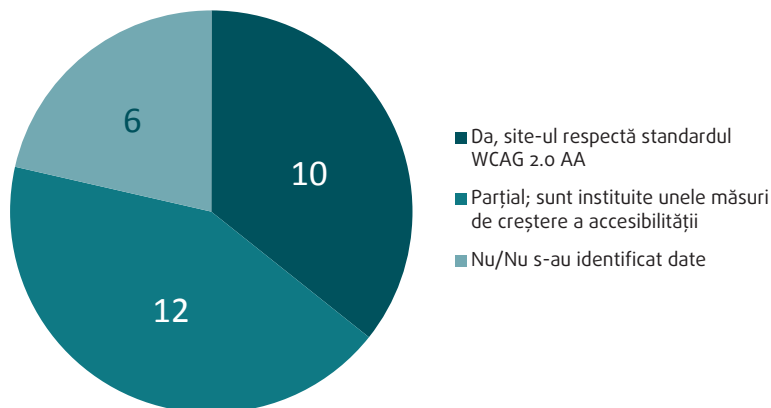
pot alege întotdeauna persoanele care să le acorde asistență.

Implicarea în procesele electorale depinde de accesul la informații, acces care se realizează în general prin intermediul radioului, al televizorului și al internetului, precum și prin intermediul materialelor imprimabile. În ceea ce privește mediul construit, numeroase state membre ale UE au instituit o serie de obligații juridice privind accesibilitatea pentru furnizorii de informații pe internet și pentru mijloacele de informare în masă, deși într-un mare număr de cazuri aceste obligații nu incumbă decât furnizorilor publici de informații. Cu toate acestea, datele existente demonstrează că, în practică, mijloacele de informare în masă care oferă informații de natură electorală rămân în mare măsură inaccesibile persoanelor cu dizabilități. În majoritatea statelor membre, site-ul oficial pe care sunt publicate instrucțiunile privind votarea și informațiile referitoare la candidați nu conține nicio mențiune referitoare la respectarea standardului privind accesibilitatea internetului, intitulat Orientările privind accesibilitatea conținutului web (WCAG) 2.0 AA⁶ și emis de Consorțiul World Wide Web, deși majoritatea statelor membre au luat unele măsuri pentru a mări accesibilitatea respectivelor informații. Deși s-a înregistrat o creștere a numărului subtitrărilor, ceea ce a făcut ca programele de televiziune care oferă informații electorale să devină mai accesibile pentru numeroase persoane cu tulburări de auz, descrierile audio sau interpretarea în limbajul semnelor nu sunt la fel de răspândite.

Este important ca partidele politice, în calitate de factori principali însărcinați cu elaborarea politicilor la toate nivelurile de guvernare, să realizeze materiale electorale care să fie accesibile persoanelor cu dizabilități. În jumătate dintre statele membre ale UE s-au identificat unele manifeste de partid în formate accesibile, însă în mod inconsecvent; într-o serie de state membre, numai unul sau două partide au oferit informații în formate accesibile, dar chiar și atunci informațiile erau adesea într-un format adecvat numai pentru anumite tipuri de deficiențe. Este semnificativ faptul că angajamentele asumate de partidele politice paneuropene de a produce materiale electorale accesibile cu ocazia alegerilor pentru Parlamentul European din 2014 s-au datorat, în mare măsură, campaniilor organizate de organizațiile persoanelor cu dizabilități în vederea creșterii accesibilității alegerilor.

6 Consorțiul World Wide Web (W3C) (2008), Orientările privind accesibilitatea conținutului web (WCAG) 2.0, Recomandarea W3C, 11 decembrie 2008, disponibilă la adresa: www.w3.org/TR/2008/REC-WCAG20-20081211.

Figura 2: Site-ul care publică instrucțiunile privind votarea și informații cu privire la candidați conține vreo mențiune referitoare la respectarea standardelor de accesibilitate? Situația în statele membre ale UE

Sursa: FRA, 2014

Opinii

Deși numeroase state membre ale UE au instituit norme juridice de accesibilitate, măsurarea gradului de accesibilitate a mediului este obstrucționată de lipsa de criterii comune la nivelul UE care să precizeze în ce constă o clădire accesibilă. În conformitate cu responsabilitățile care le revin în temeiul articolului 9 alineatul (2) litera (a) din CDPH, statele-părți – atât UE, cât și statele membre – ar trebui să elaboreze, să promulge și să monitorizeze punerea în aplicare a unor standarde minime și a unor orientări privind accesibilitatea spațiilor destinate publicului larg, inclusiv a clădirilor autorităților publice, precum și a serviciilor furnizate publicului. Aceste criterii ar trebui să răspundă nevoilor de accesibilitate ale tuturor persoanelor cu dizabilități, nu doar ale celor cu deficiențe fizice. Comisia Europeană continuă să sprijine și să completeze activitățile naționale, inclusiv prin intermediul celei de-a doua etape a mandatului de standardizare M/420 privind accesibilitatea în mediu construit.

În cazul în care persoanele cu dizabilități au nevoie de sprijin pentru a putea vota, legea ar trebui să le permită să aleagă în mod liber persoana care să le ofere asistență. Ar trebui ca toate persoanele cu dizabilități să poată beneficia, la cerere, de o astfel de asistență.

Statele membre ale UE ar trebui să încurajeze furnizorii de servicii mass-media să crească gradul de accesibilitate al produselor lor. Site-urile ar trebui să fie realizate în conformitate cu standardul UE de accesibilitate EN 301549, iar produsele mass-mediei ar putea deveni mai accesibile cu ajutorul subtitrării, al interpretării în limbajul semnelor și al descrierilor audio, preferabil realizate în conformitate cu standardele UE. În acest scop, statele membre ar trebui să aibă în vedere consolidarea măsurilor juridice și de politică referitoare la accesibilitatea mass-mediei, de exemplu prin stabilirea unor obiective-țintă măsurabile în ceea ce privește accesibilitatea și prin extinderea domeniului de aplicare al legislației existente pentru a reglementa atât furnizorii publici, cât și pe cei privați. UE poate facilita acest proces prin sprijinirea punerii în aplicare a Directivei privind serviciile mass-media audiovizuale, care determină statele membre să încurajeze furnizorii de servicii mass-media să se asigure de accesibilitatea serviciilor lor pentru persoanele cu deficiențe de văz sau de auz.

În perioada premergătoare alegerilor, materialele de comunicare conținând instrucțiuni legate de votare și informații referitoare la candidați ar trebui să ofere explicații clare, într-un limbaj simplu, și să fie ușor de obținut în diferite formate. De asemenea, statele membre ar trebui să se asigure că sunt disponibile fonduri pentru furnizarea de informații accesibile pe tot parcursul procesului electoral.

Partidele politice ar trebui să își pună la dispoziție manifestele și alte materiale de campanie în formate alternative, care să reflecte nevoile persoanelor cu diferite tipuri de deficiențe, cum ar fi formatul ușor de citit, material video cu subtitrare sau interpretare în limbajul semnelor, alfabetul Braille și formatele cu caractere mărite. De asemenea, partidele politice pot mări șansele persoanelor cu dizabilități de a lua parte la activitățile lor prin luarea unor măsuri care să crească gradul de accesibilitate al evenimentelor pe care le organizează, de exemplu prin verificarea accesibilității locurilor de întrunire și prin asigurarea interpretării în limbajul semnelor.

Creșterea șanselor de participare la viața politică

Implicarea activă a persoanelor cu dizabilități, inclusiv prin intermediul organizațiilor lor reprezentative, în elaborarea politicilor și în redactarea legilor nu a fost încă prevăzută ca cerință oficială sau pusă în practică în toate statele membre ale UE. Mai mult, există foarte puține informații referitoare la numărul de funcționari aleși care au declarat că au o dizabilitate.

Cercetarea examinează, de asemenea, șansele acordate persoanelor cu dizabilități și organizațiilor lor reprezentative de a participa mai activ la viața politică în general, pe lângă exercitarea dreptului de vot și participarea la alegeri.

Consultarea permanentă și implicarea activă a persoanelor cu dizabilități, inclusiv prin intermediul organizațiilor lor reprezentative, în elaborarea

politicilor și în redactarea legilor constituie o obligație prevăzută în CDPH; totuși, această obligație nu a fost încă introdusă oficial ca cerință sau practică sistematică în toate statele membre ale UE. Din analiză reiese că organizațiile persoanelor cu dizabilități sunt din ce în ce mai consultate și invitate să se implice de către autoritățile publice, pe măsură ce acestea iau măsuri în vederea punerii în aplicare a CDPH, o practică promițătoare prezentă pe tot teritoriul Europei și care ar trebui extinsă și încurajată. Există un mare potențial de implicare a organizațiilor persoanelor cu dizabilități în analizarea și rezolvarea problemelor semnalate în prezentul raport.

Un indiciu important al șanselor acordate persoanelor cu dizabilități de a participa la viața publică îl constituie numărul celor care sunt alese într-o funcție publică. Totuși, din cercetare reiese că nu există dovezi clare care să ateste în ce măsură persoanele cu dizabilități au avut posibilitatea să profite de șansa de a fi alese în Parlamentul European, în parlamentele naționale sau în administrația locală.

Opinii

Statele membre și instituțiile UE ar trebui să invite în permanență persoanele cu dizabilități, inclusiv prin intermediul organizațiilor lor reprezentative, să se implice în procesele de luare a deciziilor având ca obiect probleme cu relevanță pentru persoanele cu dizabilități. În acest scop, statele membre și instituțiile UE ar trebui să consolideze mecanismele existente de implicare a organizațiilor persoanelor cu dizabilități, inclusiv prin instituirea unor organe consultative sau de consiliere în care organizațiile persoanelor cu dizabilități să fie reprezentate într-un procent semnificativ, care să reflecte diferitele categorii de persoane cu dizabilități. Reprezentanții persoanelor cu dizabilități ar trebui să fie membri deplin ai acestor organe, în condiții de egalitate cu ceilalți, și să beneficieze de toate resursele necesare în așa fel încât să poată participa în mod eficient la procesele de decizie, fără a-și compromite independența.

Statele membre și instituțiile UE ar trebui să se asigure că șansele de a lua parte la procesele consultative privind elaborarea legilor și a politicilor care afectează persoanele cu dizabilități sunt promovate cu claritate și pe scară largă, prin intermediul unor mijloace de comunicare accesibile. Statele membre ar trebui să se asigure că organizațiile persoanelor cu dizabilități pot oferi informații și în alte formate, cum ar fi alfabetul Braille sau formatul ușor de citit. Dezbaterile referitoare la propunerile legislative, purtate în cadrul ședințelor publice și al ședințelor comitetelor, ar trebui să devină accesibile persoanelor cu dizabilități, de exemplu prin îndepărtarea barierelor fizice și prin asigurarea prezenței unor interpreți în limbajul semnelor.

Statele membre ale UE ar trebui să aibă în vedere elaborarea unor programe care să garanteze persoanelor cu dizabilități care candidează sau ar putea candida la o funcție publică șanse egale cu ceilalți. Aceste programe ar putea oferi sprijin financiar și de altă natură în vederea asigurării resurselor suplimentare de care persoanele cu dizabilități ar putea avea nevoie pentru a desfășura o campanie eficientă, precum și măsuri de eliminare a obstacolelor fizice și de altă natură care împiedică accesul la clădirile în care au loc activitățile politice. Odată instalați în funcție, funcționarilor aleși care au un dizabilități ar trebui să li se asigure amenajări corespunzătoare, care să le permită să-și îndeplinească atribuțiile în condiții de egalitate cu ceilalți.

Chiar și într-un mediu accesibil pot fi necesare amenajări adaptate nevoilor unei anumite persoane. Realizarea acestora presupune existența unor informații privind nevoile funcționarilor aleși. În același timp, datele astfel colectate trebuie să respecte măsurile prevăzute de lege pentru garantarea confidențialității și a respectului față de viața personală a persoanelor cu dizabilități.

O mai mare sensibilizare a actorilor relevanți cu privire la dreptul de participare politică al persoanelor cu dizabilități

Analiza efectuată de FRA și ANED evidențiază lipsa demersurilor de instruire și sensibilizare a unor actori importanți, cum ar fi funcționarii implicați în procesul electoral, partidele politice, autoritățile publice și furnizorii de servicii mass-media, cu privire la modul în care poate fi respectat dreptul de participare politică al persoanelor cu dizabilități. În plus, este necesară consolidarea capacității actorilor relevanți de a răspunde nevoilor persoanelor cu dizabilități.

Pentru a asigura exercitarea efectivă a drepturilor persoanelor cu dizabilități, funcționarii publici și alți membri ai personalului-cheie trebuie să fie corect informați cu privire la egalitatea de tratament de care se bucură acestea, precum și cu privire la principiile fundamentale ale CDPH, cum ar fi accesibilitatea și obligația de a asigura amenajări corespunzătoare. Datele arată că într-un singur stat membru al UE sunt impuse prin lege programe de instruire, destinate funcționarilor implicați în procesul electoral, care să acopere nediscriminarea pe motive de dizabilități, accesibilitatea și obligația asigurării unor amenajări corespunzătoare. Organizațiile persoanelor cu dizabilități joacă un rol esențial în sensibilizarea sporită a autorităților publice cu privire la drepturile persoanelor cu dizabilități, rol pe care îl pot îndeplini în continuare prin dezvoltarea continuă a mecanismelor consultative la toate nivelurile administrației.

Este important ca demersurile menționate să nu vizeze numai autoritățile publice și alți actori implicați în alegeri. Este esențial ca persoanele cu dizabilități însele, în special cele cu deficiențe mai grave, care sunt adesea cele mai excluse din viața politică, să fie conștiente de dreptul lor de a vota și de a participa la viața politică. Din momentul în care vor conștientiza existența acestor drepturi, persoanele cu dizabilități vor putea identifica într-un mod mai eficace practicile și procedurile care le împiedică să și le exercite.

O altă activitate importantă, pe lângă sensibilizarea actorilor relevanți, o constituie creșterea capacității acestora de a răspunde nevoilor alegătorilor cu dizabilități. Datele referitoare la accesibilitatea informațiilor și a materialelor de campanie sugerează necesitatea sporirii capacității partidelor politice și a organizațiilor mass-media de a realiza produse mai accesibile. În mod similar, inaccesibilitatea secțiilor de votare și a clădirilor autorităților publice semnalează nevoia de creștere a capacității autorităților

publice relevante de a verifica punerea în aplicare a reglementărilor privind accesibilitatea clădirilor, precum și nevoia de a elabora orientări detaliate și standardizate pentru evaluarea accesibilității clădirilor în practică.

Opinii

Statele membre ale UE ar trebui să ia măsuri concrete pentru dezvoltarea capacității autorităților publice de a monitoriza în mod eficace punerea în aplicare a reglementărilor privind accesibilitatea clădirilor, asigurându-se că organismelor responsabile de asigurarea respectării cerințelor privind accesibilitatea le sunt alocate resurse corespunzătoare. Comisia Europeană ar trebui să acorde asistență pe parcursul acestui proces, sprijinind în continuare elaborarea de orientări standardizate ale UE privind evaluarea accesibilității clădirilor, care să țină seama de nevoile tuturor persoanelor cu dizabilități.

Statele membre ar trebui să se asigure că autoritățile electorale și funcționarii însărcinați cu supravegherea alegerilor la nivel local beneficiază de instruire cuprinzătoare pe problematica nediscriminării pe motive de dizabilități, a accesibilității și a asigurării unor amenajări corespunzătoare. Instruirea ar trebui să includă și dispozițiile legislative naționale referitoare la acordarea de asistență persoanelor cu dizabilități pe parcursul procesului de votare, precum și procedurile de solicitare a asistenței sau sprijinului. Pentru a se garanta abordarea în programele de instruire a obstacolelor pe care le întâmpină persoanele cu dizabilități, organizațiile persoanelor cu dizabilități ar trebui implicate în elaborarea și punerea lor în aplicare, inclusiv prin intermediul unor inițiative comune ale autorităților electorale și ale organizațiilor persoanelor cu dizabilități.

Statele membre ar trebui să inițieze activități de sensibilizare a persoanelor cu dizabilități cu privire la procesul electoral. Acest lucru se poate realiza prin intermediul unor proiecte de educație civică având rolul de a informa persoanele cu dizabilități despre drepturile lor politice, precum și prin constituirea unor grupuri de autoreprezentare. Acțiunile de sensibilizare ar trebui să aibă în vedere și instituțiile de îngrijire pe termen lung în care trăiesc persoane cu dizabilități.

Pentru a mări capacitatea partidelor politice și a organizațiilor mass-media de a realiza produse accesibile persoanelor cu dizabilități, statele membre ar trebui să elaboreze – împreună cu organizațiile persoanelor cu dizabilități – ghiduri practice privind realizarea de manifeste, materiale de comunicare și programe audiovizuale accesibile.

Colectarea de date în vederea măsurării nivelului de participare politică a persoanelor cu dizabilități

Cercetarea s-a bazat pe date existente, colectate din surse disponibile publicului larg în cele 28 de state membre ale UE. Procesul de colectare și de analiză a datelor a evidențiat trei probleme principale:

- lipsa unei operațiuni sistematice de colectare a datelor;
- lipsa de standarde și orientări pentru măsurarea accesibilității, în special într-un mod care să poată genera rezultate comparabile pe tot teritoriul UE;
- nemulțumiri legate de metodologiile existente de consemnare a experiențelor avute de persoanele cu dizabilități.

În ansamblu, cercetarea demonstrează faptul că, pentru moment, situația participării la viața politică a persoanelor cu dizabilități în UE nu poate fi evaluată cu exactitate din cauza lipsei unor date fiabile și comparabile. La nivelul statelor membre sau al UE se colectează prea puține date sistematice cu privire la experiențele avute de persoanele cu dizabilități care au luat parte la alegeri.

Chiar și acolo unde au fost disponibile date, lipsa unei înțelegeri comune a conceptului de dizabilități și a unor standarde armonizate de evaluare a accesibilității la nivelul UE a îngreunat efectuarea de comparații între țări. Datele existente se axează frecvent pe situația persoanelor cu deficiențe fizice, fără a lua în considerare și persoanele care au alte tipuri de dizabilități și care se pot confrunta cu obstacole mai puțin vizibile în calea participării politice.

Colectarea unor date statistice fiabile și exacte cu privire la experiențele avute de persoanele cu dizabilități constituie o adevărată provocare. Excluderea *de facto* a anumitor persoane cu dizabilități – de exemplu, a celor care trăiesc în instituții sau a celor care nu comunică prin mijloace verbale – așa cum reiese din anchetele actuale, subliniază necesitatea îmbunătățirii arsenalului metodologic și a asigurării de resurse corespunzătoare, pentru a se garanta faptul că se obțin date specifice, defalcate și comparabile care reflectă în mod exact și fiabil experiențele avute. Se depun deja eforturi în acest sens, la nivel mondial de către Grupul de la Washington privind statisticile despre dizabilități, din care fac parte FRA și Comisia Europeană, iar la nivelul UE de către Eurostat, printre alții. FRA va continua să coopereze cu Comisia Europeană, cu ANED și cu alți actori relevanți pentru a sprijini îmbunătățirea procesului de colectare a unor date relevante.

Opinii

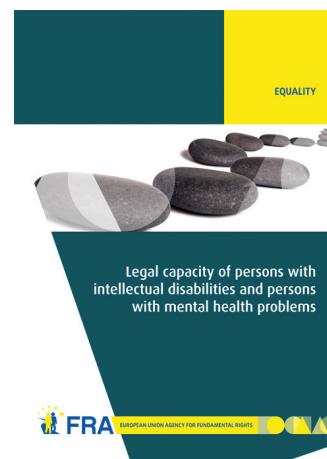
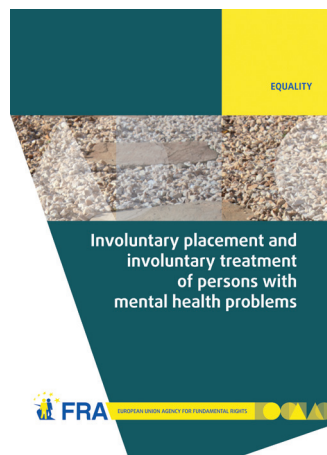
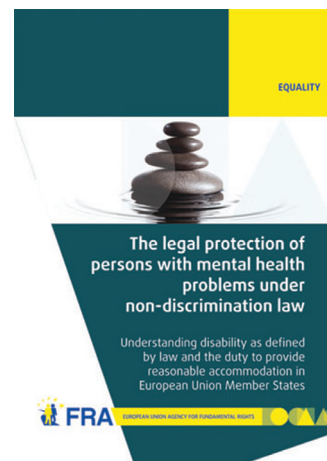
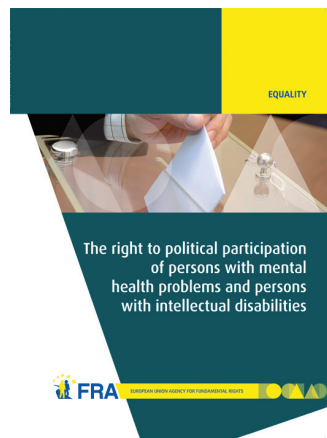
În conformitate cu obligațiile care le revin în temeiul articolului 31 din CDPH, UE și statele membre ar trebui să se angajeze să colecteze informații corespunzătoare, inclusiv date statistice și de cercetare, care să le permită să formuleze și să pună în aplicare politici pentru materializarea dispozițiilor convenției privind participarea politică.

În consonanță cu acțiunile prevăzute în Strategia europeană 2010-2020 pentru persoanele cu dizabilități și a obiectivului de incluziune socială al strategiei UE 2020, Comisia Europeană ar trebui să depună eforturi pentru a armoniza informațiile cu privire la dizabilitățile colectate prin intermediul anchetelor sociale ale UE (statisticile UE referitoare la venit și la condițiile de viață, modulul ad hoc al anchetei asupra forței de muncă, ancheta europeană de sănătate realizată prin interviu), asigurând colectarea periodică de date comparabile referitoare la obstacolele aflate în calea incluziunii sociale a persoanelor cu dizabilități, inclusiv în calea participării lor la viața politică.

Pentru a asigura comparabilitatea datelor la nivelul UE, instituțiile UE și statele membre ar putea să coopereze în vederea elaborării unor orientări stabilite de comun acord pentru evaluarea gradului de respectare a drepturilor fundamentale ale persoanelor cu dizabilități. Acest proces poate începe cu continuarea elaborării de orientări comune pentru măsurarea accesibilității.

Instituțiile UE însărcinate cu colectarea datelor ar trebui să sprijine și să completeze eforturile statelor membre în vederea colectării de statistici și date care să reflecte obstacolele care împiedică persoanele cu dizabilități să participe pe deplin la viața politică și publică. Acestea ar trebui să aibă în vedere continuarea elaborării și punerii în aplicare a unor metodologii de colectare a datelor care să vizeze toate persoanele cu dizabilități, inclusiv persoanele cu deficiențe mai grave.

Aceste cinci rapoarte ale FRA furnizează o analiză adițională a problemelor legate de drepturile persoanelor cu dizabilități.

Posibilitatea de a lua parte la viața politică, indiferent dacă se manifestă prin depunerea candidaturii la o funcție publică, prin aderarea la un partid politic sau prin urmărirea știrilor de natură politică în mass-media, constituie însăși esența ideii de a trăi într-o societate democratică. Raportul analizează o serie de date referitoare la situația participării politice a persoanelor cu dizabilități, date colectate din cele 28 de state membre ale Uniunii Europene (UE) de Agenția pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene (FRA) și de Rețeaua Academică a Experților Europeni în Domeniul Handicapului (ANED), organism finanțat de Comisia Europeană. Indicatorii drepturilor omului prezentați în raport evidențiază faptul că obstacolele juridice și administrative, procedurile și informațiile inaccesibile și lipsa conștientizării drepturilor politice pot priva persoanele cu dizabilități de șansa de a participa la viața politică a comunităților lor. Cercetarea evidențiază, de asemenea, lipsa de date fiabile și comparabile cu privire la experiențele persoanelor cu dizabilități care au participat la procesul electoral pe teritoriul UE. Rezolvarea cât mai rapidă a acestor probleme este esențială pentru creșterea legitimității instituțiilor publice și pentru crearea unor societăți mai echitabile și cu un grad sporit de incluziune, în care toți membrii să poată participa pe deplin.

Informații suplimentare:

Versiunea integrală a raportului FRA *The right to political participation of persons with disabilities: human rights indicators* (*Dreptul de participare politică al persoanelor cu dizabilități: indicatori ai drepturilor omului*) este disponibilă la adresa:

<http://fra.europa.eu/en/publication/2014/indicators-political-participation-persons-disabilities>

O prezentare generală a activităților desfășurate de FRA în legătură cu drepturile persoanelor cu dizabilități este disponibilă la adresa:
<http://fra.europa.eu/en/theme/people-disabilities>

Oficiul pentru Publicații

FRA – AGENȚIA PENTRU DREPTURI FUNDAMENTALE A UNIUNII EUROPENE

Schwarzenbergplatz 11 – 1040 Viena – Austria
tel. +43 158030-0 – fax +43 158030-699
fra.europa.eu – info@fra.europa.eu
[facebook.com/fundamentalrights](https://www.facebook.com/fundamentalrights)
[linkedin.com/company/eu-fundamental-rights-agency](https://www.linkedin.com/company/eu-fundamental-rights-agency)
twitter.com/EURightsAgency

© Agenția pentru Drepturi Fundamentale
a Uniunii Europene, 2014
Foto: © Shutterstock

TK-01-14-329-RO-C
doi:10.2811/73288